

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

Kulturní škandál

Liczba stron oryginału

2

Liczba plików skanów

3

Liczba plików publikacji

3

Sygnatura/numer zespołu

TR 024.008

Data wydania oryginału

1910

Projekt/Sponsor digitalizacji

Dofinansowano ze środków WPR Kultura+

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

NARODOWY
INSTYTUT
AUDIOWIZUALNY

KULTURA+

Digitalizacja

vedle 4458 Poláků pouze 11 Čechů. Rozumí se, že toto úřední sčítání nebylo ničím jiným, nežli pustým švindlem. To burmistr Janeczko a okr. hejtman Werlík podávali jen malý důkaz, jak lze při úředním aktu šlapat zákon a rdousit veškeré právní pojmy. V Rychvaldě je na sta rodin, které o sobě kategoricky tvrdí, že nejsou Poláky, nýbrž Čechy a Moravci. Že tomu tak, dokázali zřízení českých škol, do nichž chodí dnes 700 dětí. A stěží lze odhadovat, že by těch 11 úředně napočtených Čechů mohlo i při největší populaci mít 700 dětí. V roce 1903 zřízena byla „Maticí Školskou“ jedna a v r. 1905 druhá česká soukromá škola. Obě tyto školy mají dnes 11 tříd. Rodičové dětí školy ty navštěvujících podnikli všechny kroky, pro zveřejnění těchto škol, ale marně. Polský obecní výbor řekl: „niepozwołam“. Pan starosta Janeczko a jeho kolegové z obecního výboru, když se konala ve Vídni porada v příčině urovnání školského sporu mezi Čechy a Poláky, mlčel jako zařezaný. Mlčel a ignoroval sebe oprávněnější hlasy, volající po zveřejnění české školy. Dozorčí úřady rovněž nehnuly prstem k odklizení neblahého sporu. Pod dojmem školní stávký zahájené letos na jaře, provedlo fryštátské okr. hejtmanství šetření s rodiči, žádajícími zřízení české školy. Nic nepomohlo mrkání a našeptávání se strany Janeczky a jeho nohsledů, 270 rodičů, otců a matek, 565 školou povinných dětí žádalo zřízení české školy. Ale ani tento důkaz na pány dobrodziejce nestačil. Obec řekla, že českou školu nezřídí a slavný zemský výbor slezský radostně přikývl k rozhodnutí znějícímu jeho uším sladší nežli rajska hudba.

Tu se muselo státi, čeho jsme právě v Rychvaldě svedky. Nechce-li obec plnit samozřejmou povinnost, zveřejnit a do své správy a na náklad obecní převzít dvě české školy se 700 žáky, nemá-li okresní hejtman fryštátský rytíř Bobowski tolik moci, aby zkrotil renitentnost burmistra Janeczka, chová-li se slezská c. k. zemská školní rada k těmto škandálním poměrům zbaběle a vyhýbavě, nechtějíc pronést rozhodné slovo pro příznivé vyřízení žádosti rychvaldských Čechů, tu musí drobné školní dítky podstoupit boj, třebaš tento byl sebe těžší a bolestnější. Ško'a nemá nikdy býti zatahována do politiky. Zatím však, díky ploskohlavosti příslušných orgánů, stává se zrovna ze školy politikum. A tu školní děti musejí takového ministra, starosty, zemského presidenta Coudenhova, inspektora Wrzala, školní stávkou upozornit, že oni jako zodpovědní úředníci nekonají svou povinnost, když jasným předpisům zákona nedovedou zjednat platnost. České školy v Rychvaldě nejsou nijak uměle vypěstovány, jejich potřeba a účelnost nesmí být v pochybnost brána. 700 dětí školy ty navštěvující je cifrou nad níž by se měly zamyslit všechny školské nadřízené úřady, když ji nechce rychvaldský Janeczko chápat.

A když slezský sněm udělením subvence 2000 kor. těmto školám je uznal, měl již také jít dále a projevit nutnost bezodkladného zveřejnění škol těch. Zatím školám těm nepřiznáno ani ještě právo veřejnosti a žáci, vychodivší tyto školy, musí chodit do sousedních obcí skládat propouštěcí zkoušky. Není to chaos, není to bezhlavost čistě rakušácká? Nepřízeň ta je proto tak bezohledně projevovaná, poněvadž běží o české školy, o 700 českých dětí. Pro děti několika rakouských diplomatů v Carihradě vydrží stát s velikým nákladem německou měšťanskou školu, pro děti německých důstojníků a úředníků v Terstu a Pulji vydrží stát rovněž německé školy. Nežádáme, aby stát převzal české školy v Rychvaldě na svůj náklad. Domníváme se však, že má vláda tolik moci — kdyby nescházela dobrá vůle a nutné porozumění — aby takového Janeczku, rytíře Bobowského a Coudenhova donutila plnit povinnost k Čechům rychvaldským a učiní a konec hnusnému brojení proti českým školám.

Vedle vymenovaných vinníků je v Rychvaldě ještě někdo, jemuž lze ledacos v tom směru vytknout. V III. sboru obecního zastupitelstva nalézají se polští sociální demokraté. Vůdcem jejich je lékař dr. Michalík. Tento inteligentní soudruh má nepopíratelný vliv na starostu Janeczku, který si ještě před krátkou dobou hrál na soc. dem. Že naši polští soudruzi v Rychvaldě k těmto neblahým poměrům mlčí, přebírají za ně kus zodpovědnosti na sebe. Kulturní program soc. dem. jasně praví, pracovat pro zvelebení školy v každém směru. Kdo rozvoj školství dusí, dopouští se těžkého přehmatu nejen na zásadách strany, nýbrž na zásadách všelidských. To by neměli polští

soudruzi v Rychvaldě zapomínat. Zasloupili-li ztřeštěný šovinism Janeczka, musí jeho hříchy napravit naši soudruzi. Těch 700 českých školních dětí je za to prosí. Může člověk lidsky cítící odřící prosbě vycházející z hrdel 700 malých tvorů? Nikoliv. To by musel být netvor, kdyby se před takovou prosbou dovedl zatvrdit. To, co oněch 700 dětí v Rychvaldě žádá, není žádná žebrota. To je volání po kulturním chlebě, který jim patří. My voláme s nimi do Rychvaldu, do Opavy a do Vídně: Nepašte na 700 dětech českých proletářů těžký zločin, dejte jim školu, postarejte se o jejich zdárnou výchovu! Nedělejte hanbu sobě, hanbu Rakousku, hanbu celému XX. století, osvícené zvanému! — nš. —

Kulturní škandál.

28. listopadu 1910 zahájena byla v Rychvaldě ve Slezsku stávka českých školních dětí; 700 školních dětí, navštěvujících dvě české soukromé školy, vydržované Ústřední Maticí školskou, nechodí do školy a demonstrují tímto prostředkem proti neudržitelným poměrům, jaké v školském ohledu v Rychvaldě panují. Je to přímo škandál. Ba je to ostuda světového významu, již si naše slavná vláda na svá bedra uvaluje. Říšský zákon školský, jímž je povinná návštěva školní předepsána, je již přes čtyřicet let v platnosti, ministerství nařízení a doplňků zákona toho vydáno bylo již tolik, že se v nich ani školní úřady nevyznají. Přes to však se v r. 1910 v obci, ležící ve státu se západo-evropskou kulturou zjeví poměry, které přímo a jako na posměch zákonům vyvolávají abnormální zjev — stávku školních dětí. 700 dětí od 6—14 roků vede boj proti blbým zaujatcům obec ovládajícím proti shnilé byrokracii ve Fryštátě, proti nacionálním representantům slezské samosprávy v Opavě. 700 dětí, které jindy s chutí běhaly nejlépejší cestou z Podlesí do školy, aby se tam učily a čerpaly ze studnice vzdělání, zůstává doma a tímto tichým způsobem boje křičí do světa, že Rakousko je státem nekulturním, že nedovede zabránit kulturní hanbě, jakou bezesporně tato stávka je.

Rychvald! Co diskussí ve veřejnosti vyvolal, jaká novinářská kampaň o něm byla vedena. Rychvald stal se kulminacním bodem, kolem nějž se česko-polský spor ve Slezsku soustřeďuje. V roce 1900 bylo v Rychvaldě úředně napočítáno

Vezměte, máte-li rýmu, jste-li ochraptělí, dýcháte-li těžce, Felerův fluid se zn. „Elsafluid.“ Přesvědčte se, jaké krátké atd. o jeho hojivém, kašel tišícím osvěžujícím účinku. Tucet na zkoušku 5 k. pouze lékárník E. V. Feller ve Stubi, Elsaplatz č. 35. (Chorvatsko).

HLAS

SLEZSKÉ

Redakce, nalézá se na Polské Ostravě.
Administrace a expedice v Mor. Ostravě
Zvěřinova ul. č. 1068. Poštovní spo-
řitelna číslo 90.886. Telefon 306. Re-
klamace se nepečetí a ne frankují. —
Vychází každý pátek. - Číslo za 8 hal.

Zemský orgán strany sociálně demokratické

na

ido-

tak

se

let

api-

eka-

že s

po-

apa-

sud

do-

nej-

osti

vít-

role,

ob-

ické

po-

pro-

šer-

anec

ten-

nění

kovi-

opa-

zmí-

ovně

o, že

ými

naší

vít-

nad-

ce-

dů-

terá

o ú-

yla,

né

prá-

ejich

a zá-

o lé-

lloží,

sdě-

itostí

nijak

asvě-

jinak

zle-

opět

, po-

stým

ice o

raně,

avati

sahá,

istice,

čkost,

Hlavní příčina častých úrazů ve vítkovických závodech nespočívá v nebezpečí, které jest samo o sobě spojeno s výkonem pracovním, nýbrž daleko spíše v provozovacím systému, jenž nešetí ani dost málo živnostenským řádem a mnohým ministerskými nařízeními daných předpisů ku ochraně dělníků.

Další příčinou je okolnost, že dohled jak strany živnostenského inspektorátu, tak i se strany živnostenských úřadů, je nedostatečným. Vítkovické železářny a hutě leží v obvodu 33. doručilho okresu, jenž náleží k živnostenskému inspektorátu v Přerově. Již umístění a vzdáleno tohoto inspekčního úřadu činí důkladný dohled nad vítkovickými závody nemožným. Úředník, jenž k inspekci se dostavuje, ztrácí pouhou cestou tam a zpět půl dne, tak že již proto vyžaduje inspekce mnoho času. K tomu přichází ještě rozsah vítkovických hutí, které sestávají z různých závodů. Provedení inspekce v těchto závodech vyžadovalo by pokaždé několik neděl. Avšak přerovský inspekční okres obsahuje 11 politických okresů a náleží k němu celá střední, východní část jižní Moravy. Některé z těchto okresů náleží bez odporu mezi nejprůmyslovesjší celé říši. Počet úředníků tohoto úřadu je zcela nepatrný. Největší část jejich služby zabírá kancelářská práce, pak sepsování zpráv a podávání dobrozdán tak že jim, i když třeba sebe více uznati jejich úřední snáživost, zbývá málo času pro vlastní inspekci. Přirozeně, nemůže se při tom valně dařit inspekci ve vítkovických závodech a říká se, že byla tam v posledním roce jen 20krát podniknuta. Tento počet jest vzhledem na rozsah závodů a oš zvláště na nepřetržité provozování dnem i noc úplně nedostatečným.

Rozměry vítkovických závodů a značný počet továren v Mor. Ostravě a v okolí, které jsou také velmi rozsáhlé, vyžadují nevyhnutelně, aby v Mor. Ostravě byl ihned zřízen zvláštní inspektorát, ač-li stát úkolu ochrany dělnictva chce vážně dostáti a zameziti tomu, by podnikatelé s životem a krví dělníků nezhazovali.

Největší část viny na těchto vylicených pustých poměrech spadá na místní úřady, samo sebou se rozumí, že jenom státní, poněvadž nelze očekávati od obce, pokud i tato je povolána chrániti zdraví a životy svých občanů, když příslušné funkce náležají se výhradně v rukou závodních úředníků. Místní státní úřady, nanejvýš okresní hejtmanství, přihlíží klidně k vražednému řádění vítkovického těžarstva. Stejně jak se také nestará o to, aby ostatní zákony byly vedoucími úředníky šetřeny. Budiž zde jenom poukázáno na stálé stížnosti, které vznášejí dělnictvo, ba dokonce veškeré občanstvo vítkovické proti zločinnému vydírání, jež konají závodní úředníci vítkovičtí proti dělníkům při všech volbách a zápisech do škol. Nestydatost závodních machrů jde tak daleko, že nekomumpují jenom politický život ve Vítkovicích, ba generální ředitel je tak troufalým, že chce si i podmaniti celé okolí. Státní úřady, které mají zjednat platnost zákonů k ochraně volební svobody, klidně přihlížejí, jak při všech obecních volbách objevují se vedoucí úředníci závodní v průvodu kohorty trabantů, jimiž bývají obyčejně vítkovičtí policisté a způsobem přímo zlotřilým znásilňují voliče v závodech pracující.

Generální ředitel vítkovických závodů neštítí se provozovati tu nejbezohlednější germanisaci a znásilňovati každoročně svými kreaturami dělníky při zápisu do škol, aby posílali své děti do škol německých.

Hlásí-li se pozůstalí těch, jež byli závodním systémem přímo zmordováni, o náhradu škody, tu se jim poukazuje na známý § 46. zákona o úrazovém pojišťování (jenž vylučuje skoro každé ručení závodu při úrazech, poz. red.), za to ale vyhází se každoročně těžké tisíce, aby se udržovaly

vaime pouze, že... byl donucen vzít zpět žalobu pro urážku na cti, podanou proti sekretáři vítkovického generálního ředitelství, a že vláda byla sama tomuto vydírání nápomocna, poněvadž dotyčného policejního úředníka odměnou za zpět vzítí žaloby mimořádně povýšila, přesadíc jej na místo jím vyvolené.

C. k. německá technika v Brně jmenovala generálního ředitele Schustra, jistě v uznání zásluh jeho národnostních štvanic, čestným doktorem technických věd, ačkoliv člověk ten zasloužil by nanejvýš diplom členství katovského cechu.

Však nejen úředníci mor.-ostravští zmírají v bezmezných aktivitách před vítkovickým tyranem, nýbrž i ministři přicházejí, aby se mu poklonili a samotní členové císařského domu neopomenou odbytí si u malého krále vítkovického svou přátelskou návštěvu. Jaký pak div, že vědomí vlastní moci na špičce závodu stojícího generálního ředitele opojí tak, že si sám stát ve státě tvoří, neřídě se zákony a prováděje pouze svoji vůli, a je-li již někdy nutno, aby při některém závodním úrazu alespoň zdání státní autority bylo zachováno, pak provede se obyčejně ohledací komedie, působící dojemem frašky. Tak zvaný vyšetřováním pověřený četník, zjeví se v závodní kanceláři, postaví se poslušně před vedoucího úředníka a vyprošuje si milost v závodní kanceláři samé, popotí se po bližších okolnostech úrazu. Tím způsobem závodní orgány, které z pravidla bývají provinilci, tážáni jsou jako svědci a malá tato komedie obyčejně zakončí tím, že se úředně zjistí, že postížený úraz vlastní vinou, jmenovitě svou neopatrností zavinil.

Vítkovické závody jsou značnou měrou účastněny na státních dodávkách. Za těch okolností je zajisté nejvyšší povinností státních úřadů, které dodávky zadávají, aby ve prospěch dělníků, kteří jsou také státními občany, uplatnily svůj vliv

apírové tácky a servítky,

Tomáš Pospíšil,

knihkupec a papírník

bízí nejlevněji veškerým spolkům a skupinám

v Moravské Ostravě

Náměstí.